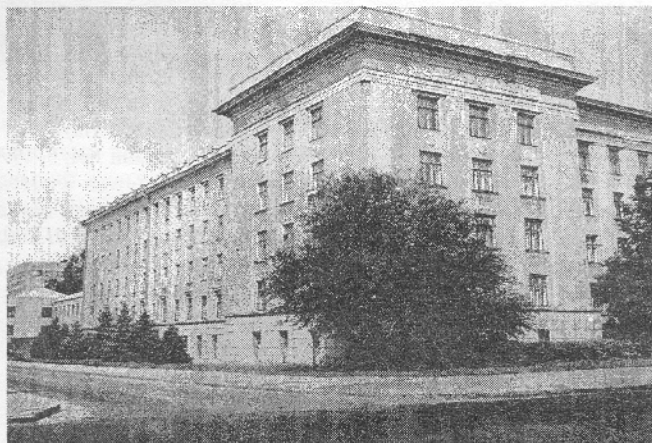

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ІМЕНІ ІВАНА КОЖЕДУБА

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПОВІТРЯНИХ СИЛ

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ, ПСИХОЛОГІЯ

Випуск 2(26)

Харків
2006

УДК [13+14+37.01+159.9] (06)

Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. Соціальна філософія, психологія. – Харків: ХУПС, 2006. – Вип. 2(26). – 212 с.

Призначено для викладачів, науковців, ад'юнктів, слухачів і курсантів, а також усіх, хто цікавиться проблемами соціальної філософії, психології.

Рекомендовано до видання Вченою радою Харківського університету Повітряних Сил (протокол № 32/2 від 7 квітня 2006 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Афанасенко В.С. – кандидат психологічних наук, професор (голова редакційної колегії); **Мануйлов Є.М.** – доктор філософії, професор (заступник голови редакційної колегії); **Рибалка В.Г.** – доктор філософії, професор (відповідальний секретар); **Бочарова С.П.** – доктор психологічних наук, професор; **Будко В.В.** – доктор філософських наук, професор; **Горлач М.І.** – доктор історичних наук, професор; **Данильян О.Г.** – доктор філософських наук, професор; **Дусавицький О.К.** – доктор психологічних наук, професор; **Кочарян О.С.** – доктор психологічних наук, професор; **Ліпатов І.І.** – кандидат психологічних наук, доцент; **Паюсов К.А.** – доктор філософських наук, професор; **Варій М.Й.** – доктор психологічних наук, професор; **Солодухова О.Г.** – доктор психологічних наук, професор; **Сухіна В.Ф.** – доктор філософських наук, професор, **Требін М.П.** – доктор філософських наук, професор.

Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил зареєстровані Вищою Атестаційною Комісією при Кабінеті Міністрів України як фахове видання з філософських і психологічних наук (біюлетень ВАК України №9, 2005 р., перелік №16 наукових фахових видань України) і є правонаступником Наукових записок Харківського військового університету (біюлетень ВАК України №4, 6, 1999 р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №9499 від 13.01.2005

Адреса редакційної колегії: 61023, Харків, вул. Сумська, 77/79, ХУПС,
відповідальний секретар, тел. 704-96-02

навчальних закладах: проблеми і перспективи: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції 16 – 18 березня 2005 р.: В 2 т. – Т. 1 / За заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.В. Петренка. – К.: НАУ, 2005. – С. 159 – 160.

12. *Осьодло В.І., Науменко Д.В.* Психологічні умови професійного самовизначення майбутніх офіцерів. // Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. Соціальна філософія, психологія. – Харків: ХУПС, 2006. – Вип. 1 (25). – С. 154 – 159.

13. *Пряжников Н.С.* Профессиональное и личностное самоопределение. – Москва-Воронеж: Изд-во Института практической психологии, 1996. – 256 с.

14. *Рибалка В.В.* Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників: Монографія / За ред. Г.О. Балла. – К.: ІППО АПН України, 1998. – 160 с.

15. *Татенко В.А.* Субъект психической активности: поиск новой парадигмы // Психологический журнал. – 1995. – №3. – Т.16. – С. 23-34.

16. *Чеснокова И.И.* Самосознание, самореализация и самодетерминация личности. – М.: Наука, 1982. – С.140-147.

17. *Шавир П.А.* Психология профессионального самоопределения в ранней юности. – М.: Педагогика, 1981. – 96 с.

Надійшла 07.02.2006

Рецензент: доктор психологічних наук, професор Т.О.Піроженко
Київський міжнародний університет

Рибалка

УДК 159.9-057.36

ОЦІНКА УВАГИ В КУРСАНТІВ ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ МВС УКРАЇНИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ

к.п.н. Приходько І.І.

Істотні зміни у суспільстві стосовно діяльності правоохоронних органів вимагають від керівництва Міністерства внутрішніх справ та внутрішніх військ МВС України нових підходів щодо оптимізації професійної діяльності органів внутрішніх справ України. Тому якісне проведення професійного психологічного відбору кандидатів у вищий військовий навчальний заклад (ВВНЗ) МВС України для визначення рівня розвитку професійно важливих якостей (ПВЯ) у майбутніх офіцерів є необхідним та невід'ємним елементом системи психологічного забезпечення діяльності особового складу внутрішніх військ.

Проведення попередніх досліджень дозволило виявити необхідні ПВЯ для успішного виконання професійної діяльності майбутніх офіцерів внутрішніх військ, серед яких є функції довірливої уваги [3].

Проблему розвитку ПВЯ майбутніх офіцерів та проведення професійного психологічного відбору до органів внутрішніх справ вивчали Барко В.І.,

Вашенко І.В., Корольчук М.С., Хмільяр О.Ф. та інші, які у своїх роботах підтвердили необхідність виявлення рівня розвитку ПВЯ у процесі проведення відбору, визначили мету, завдання, принципи, умови та методи проведення досліджень [2; 4]. Подальший розвиток цих напрямлень у майбутніх дослідженнях також наголошено у наказах міністра внутрішніх справ України №842 від 28.07.2004 р. та Командувача внутрішніх військ МВС України №39 від 28.01.2006 р. та науково-дослідної роботи шифр "Відбір", 2004 р., та "Контракт", 2006 р. (замовник Командувач ВВ МВС України).

Мета дослідження. Оцінити розвиток функції довільної уваги у курсантів різних спеціальностей, курсів та якості навчання вищого військового навчального закладу МВС України при проведенні професійного психологічного відбору.

Психодіагностичним інструментарієм визначення ступеня розвитку функції довільної уваги у курсантів була методика "Таблиці Шульте", використання якої було організовано та проведено за стандартною формою. Обробка результатів здійснювалася за методикою, яку запропонувала А.Ю.Козирева [1, с.115]:

1. Розраховувався час виконання завдання з кожною таблицею (T_1, T_2, T_3, T_4, T_5).

2. Визначалася ефективність роботи (ЕР), яка рівнялася середньоарифметичній сумі часу, витраченого на виконання завдання з кожною таблицею.

3. Проводилася оцінка стійкості уваги (СУ), яка рівна різниці часу, витраченого на виконання завдання з першою та п'ятою таблицями.

4. Розраховувався показник впрацьованості (ВП), який дорівнювався відношенню часу, витраченому на виконання завдання з першою таблицею до ЕР.

5. Визначалася витривалість або психічна стійкість (ПС), яка рівнялася відношенню часу, витраченому на виконання завдання з п'ятою таблицею до ЕР.

Для отримання результатів даного дослідження було проведено психодіагностичне обстеження 259 курсантів Академії внутрішніх військ МВС України. Дослідження проводилося в такій послідовності: курсанти були відібрані по одній навчальній групі з перших – четвертого курсів різних профілів військово-професійного навчання (див. табл.1).

Таблиця 1

Професійно-кваліфікаційна характеристика курсантів Академії внутрішніх військ МВС України

Професійно-кваліфікаційна характеристика обстежуваного контингенту	Рік навчання				Усього чол.
	I	II	III	IV	
I	2	3	4	5	6
<i>Профіль військово-професійного навчання:</i>					
• організація загальновійськового тилового забезпечення (ОЗТЗ);	24	18	15	23	80
• організація експлуатації та ремонту озброєння (ОЕРО);	22	20	-	-	42

1	2	3	4	5	6
• організація забезпечення автомобільних підрозділів (ОЗАП);	17	20	21	22	80
• службово-бойове застосування спеціальних підрозділів (СБЗСП).	19	20	18	-	57
<i>Разом:</i>	82	78	54	45	259
<i>Успішність навчання:</i>					
• задовільно ("3");	5	8	5	3	21
• задовільно, добре ("3-4");	22	27	10	11	70
• задовільно, добре, відмінно ("3-4-5");	22	3	9	14	48
• добре ("4");	8	12	10	3	33
• добре, відмінно ("4-5");	20	19	14	11	64
• відмінно ("5").	5	9	6	3	23
<i>Разом:</i>	82	78	54	45	259

Тестування проводилося два рази на рік – на початку й наприкінці навчального року – для курсантів другого – четвертого курсів навчання, а для курсантів першого курсу три рази на рік – після вступу у ВВНЗ, після здачі зимової сесії й наприкінці навчального року, у процесі обстеження курсанти ранжувалися з навчальної діяльності на шість груп. По закінченні дослідження проводився порівняльний аналіз отриманих результатів у рамках досліджуваних спеціальностей, оцінювався рівень розвитку та динаміка компонентів функції довільної уваги курсантів різних курсів, а також осіб, які мають різну успішність навчання.

Математико-статистична обробка даних, які було отримано у ході дослідження, проводилася на ПЕВМ із використанням методів кореляційного аналізу. Значимість розходжень індивідуальних показників оцінювалася за допомогою t-критерію Стьюдента. Для автоматизації підрахунку результатів було розроблено разом з кандидатом технічних наук, доцентом А.О.Костиковим програмне забезпечення для персонального комп'ютера, яке дозволило вводити результати, зберігати їх у базі даних, проводити первинну статистичну обробку, одержувати чисельні характеристики основних показників довільної уваги.

Аналіз отриманих результатів показав, що курсанти різних років навчання (табл.2) володіють гарною вирацьованістю й стійкістю уваги,

Таблиця 2

Динаміка показників функцій уваги в курсантів різних років навчання всіх спеціальностей (у секундах)

Рік навчан.	Серія обст.	Показники					
		T ₁	T ₅	EP	СУ	ВП	ПС
1	2	3	4	5	6	7	8
1	I	40,44±5,69	50,94±6,74	45,45±5,68**	10,5±5,35	0,89	1,12
	II	38,83±3,92	49,1±5,18	43,76±4,38**	10,27±2,8	0,88	1,12
2	I	43,97±7,02	54,06±8,91	48,71±7,72	10,09±4,27	0,9	1,11
	II	40,65±6,04	51,09±7,38	45,63±6,58	10,44±2,91	0,89	1,12

1	2	3	4	5	6	7	8
3	I	45,69±5,75	54,44±8,62	49,81±6,8**	8,76±5,26	0,92	1,09
	II	42,46±5,98	54,07±6,88	47,98±6,24**	11,61±2,31	0,88	1,13
4	I	45,27±4,3	53,84±5,74	49,33±4,42**	8,58±4,78	0,92	1,09
	II	40,09±3,53	51,13±5,06	45,36±4,13	11,04±2,58	0,88	1,13

Позначення: розходження достовірні ** $p < 0,01$, T_1 – час, який витрачено для виконання завдання з першою таблицею, T_5 – час, який витрачено для виконання завдання з п'ятою таблицею, EP – ефективність роботи, СУ – стійкість уваги, ВП – врацьованість, ПС – психічна стійкість.

Але зниженою психічною стійкістю, показники якої при динамічному дослідженні практично не змінювалися.

Дослідження показало, що на різних етапах проведення обстеження ефективність роботи у випробуваних неоднакова. Так, при проведенні першої серії тестування ефективність роботи курсантів першого курсу вище, ніж третього ($p < 0,01$) і четвертого ($p < 0,01$) курсів. Виявлене співвідношення даного показника в курсантів різних років навчання практично зберігалося й при динамічному обстеженні: у другій серії EP у першокурсників вірогідно вище, ніж у курсантів III курсу ($p < 0,01$).

Проводячи аналіз рівня та динаміки розвитку досліджуваних характеристик уваги в курсантів (табл. 3) спеціальності «організація загальновійськового тилового забезпечення», можна відзначити, що у всіх випробуваних, незалежно від року навчання, ефективність роботи, рівень врацьованості гарні, а психічна стійкість трохи знижена.

Таблиця 3

Динаміка показників функцій уваги в курсантів спеціальності «організація загальновійськового тилового забезпечення» (у секундах)

Курс	Серія обст.	Показники					
		T_1	T_5	EP	СУ	ВП	ПС
1	I	39,75±4,18	51,92±5	45,63±4,48	12,17±2,33*	0,87	1,14
	II	39,83±3,91	51,08±5,1	45,25±4,36	11,25±2,4	0,88	1,13
	III	38,79±2,81	49,75±4,09	43,96±3,24	10,96±2,01	0,88	1,13
2	I	43,17±6,19	54,94±7,6	48,67±6,83	11,78±2,49*	0,89	1,13
	II	41,56±6,31	52,00±7,91	46,56±7,01	10,44±2,71	0,89	1,12
3	I	46,60±8,37	55,6±10,49	50,87±9,2	9±4,24	0,92	1,09
	II	43,13±7,42	55,73±8,23	49,07±7,68	12,60±1,55	0,88	1,14
4	I	44,96±3,76	51,17±4,22	47,83±3,54	6,22±3,53*	0,94	1,07
	II	39,17±3,13	49,61±4,59	44,17±3,71	10,43±2,43	0,89	1,12

Позначення: розходження достовірні * $p < 0,001$, T_1 – час, витрачений для виконання завдання з першою таблицею, T_5 – час, витрачений для виконання завдання з п'ятою таблицею, EP – ефективність роботи, СУ – стійкість уваги, ПС – психічна стійкість, ВП – врацьованість.

При проведенні першої серії обстежень стійкість уваги курсантів четвертого курсу даної спеціальності вище, ніж у курсантів першого ($p < 0,001$) і другого ($p < 0,001$) курсів. Це пояснюється тим, що на старших курсах процес адаптації до умов військової служби та навчання закінчений.

Проведений аналіз вивчення основних характеристик довольної уваги курсантів спеціальностей технічної спрямованості показав, що впрацьованість перебуває на гарному рівні, практично однаковою незалежно від даних спеціальностей і року навчання, а показник психічної стійкості трохи знижений у всієї досліджуваної вибірки (див. Табл. 4).

Таблиця 4

Динаміка показників функцій уваги в курсантів спеціальностей “організація експлуатації та ремонту озброєння” (ОЕРО), “організація забезпечення автомобільних підрозділів” (ОЗАП), “службово-бойове застосування спеціальних підрозділів” (СБЗСП) (у секундах)

Спец.	Курс	№ обс	Показники						
			T ₁	T ₅	ЕР	СУ	ВП	ПС	
ОЕРО	1	I	42,55±7,91	47,5±8,38	44,82±7,33	4,95±7,12	0,95	1,06	
		II	38,64±3,32	47,32±3,75	42,82±3,14	8,68±3,27	0,9	1,11	
		III	35,91±1,95	45,95±1,86	40,86±1,78	10,05±1,13	0,88	1,12	
	2	I	39,95±3,62	48,4±3,41	43,9±3,29	8,45±2,37	0,91	1,1	
		II	37,5±3,03	45,75±4,02	41,35±3,33	8,25±2,73	0,91	1,11	
		III	41,18±3,91	53,35±5,22	47±4,57	12,18±2,0***	0,88	1,14	
ОЗАП	1	I	41,18±3,91	53,35±5,22	47±4,57	12,18±2,0***	0,88	1,14	
		II	40,18±3,91	51,12±5,28	45,35±4,57	10,94±2,33	0,89	1,13	
		III	39,24±3,05	50,18±3,86	44,47±3,3	10,94±2,08	0,88	1,13	
	2	I	42±4,86	53,95±6,68	47,7±5,53	11,95±3,3***	0,88	1,13	
		II	40,5±5,43	52,15±6,54	46,1±5,78	11,65±2,58	0,88	1,13	
	3	I	44,71±4,2	49,19±6,19	46,71±4,97	4,48±3,5***	0,96	1,05	
		II	40,19±4,62	51,33±6,09	45,52±5,18	11,14±2,35	0,88	1,13	
	4	I	45,59±4,87	56,64±5,88	50,91±4,76	11,05±4,7***	0,9	1,11	
		II	41,05±3,73	52,73±5,14	46,59±4,26	11,68±2,64	0,88	1,13	
	СБЗСП	1	I	38,21±5	51,53±6,68	44,5±5,8**	13,32±2,56	0,86	1,16
			II	36,58±3,85	46,84±5,3	41,53±4,51	10,26±2,42	0,88	1,13
			III	36,74±2,66	46,53±3,26	41,53±2,78	9,79±1,93	0,88	1,12
2		I	50,7±7,72	59,05±12,37	54,55±9,8*	8,35±6,29	0,93	1,08	
		II	43,15±7,48	54,55±7,84	48,6±7,58	11,4±2,46	0,89	1,12	
3		I	46,06±4,73	59,61±5,7	52,5±4,9**	13,56±3,17	0,88	1,13	
		II	44,56±5,44	55,89±5,75	49,94±5,37	11,33±2,63	0,89	1,12	

Позначення: розходження достовірні * p < 0,05, ** p < 0,01, *** p < 0,001, T₁ – час, витрачений для виконання завдання з першою таблицею, T₅ – час, витрачений для виконання завдання з п'ятою таблицею, ЕР – ефективність роботи, СУ – стійкість уваги, ПС – психічна стійкість, ВП – впрацьованість.

Необхідно відзначити, що стійкість уваги й ефективність роботи мають розходження в ступені розвитку в курсантів однієї спеціальності, але різних років навчання. Статистичний аналіз дозволив виявити, що при проведенні першої серії обстеження тільки в курсантів I курсу спеціальності СБЗСП ефективність роботи вище, ніж у курсантів II (p < 0,05) і III (p < 0,01) курсів, а стійкість уваги курсантів спеціальності ОЗАП III курсу вище, ніж в I (p < 0,001), II (p < 0,001) і IV (p < 0,01) курсів.

У цілому, показники ЕР й СУ вище у випробуваних, що навчаються на технічних спеціальностях, ніж у курсантів спеціальності ОЗТЗ, що

підкреслюється більш вираженою значимістю даних характеристик довільної ваги, необхідних фахівцям, що працюють із технікою.

Результати вивчення особливостей уваги груп курсантів (табл.5),

Таблиця 5

Динаміка показників функцій уваги в груп курсантів, що мають різну успішність навчання (у секундах)

Група успішн.	Серія обст.	Показники					
		T ₁	T ₃	EP	СУ	ВП	ПС
"5"	I	35,50±1,61	46,18±1,1	40,5±1,31**	10,68±1,36	0,88	1,14
	II	35,61±3,58	45,56±4,64	40,39±4,03**	9,94±2,41	0,88	1,13
	III	36,89±3,71	45,94±4,40	41,17±3,60	9,06±3,33	0,9	1,12
"4-5"	I	36,86±2,95	46,81±4,12	41,62±3,31**	9,95±2,06	0,89	1,12
	II	38,08±4,13	47,79±4,79	42,71±4,26	9,71±2,41	0,89	1,12
	III	41,06±5,35	50,24±6,78	45,40±5,65	9,18±4,47	0,9	1,11
"4"	I	40,11±4,36	51,04±5,58	45,36±4,72*	10,93±2,80	0,88	1,13
	II	42,00±4,88	51,46±6,94	46,54±5,48*	9,46±5,09	0,9	1,11
	III	36,50±2,64	46,50±3,17	41,50±2,84	10,00±1,33	0,88	1,12
"3-4-5"	I	40,93±3,96	52,27±4,82	46,36±4,25**	11,34±2,23	0,88	1,13
	II	44,53±4,34	53,92±5,40	48,97±4,03**	9,39±5,60	0,91	1,11
	III	38,71±2,70	49,33±3,41	43,81±2,79	10,62±2,01	0,88	1,13
"3-4"	I	45,96±7,33	56,59±8,76	50,97±7,66**	10,63±5,05	0,9	1,11
	II	42,45±5,82	53,77±7,32	47,84±6,42*	11,32±2,96	0,89	1,12
	III	37,68±2,97	48,68±3,56	42,95±3,00	11,00±1,69	0,88	1,13
"3"	I	42,79±5,99	53,21±7,75	47,74±6,71**	10,42±3,55	0,9	1,11
	II	39,00±3,35	49,17±5,08	44,00±4,24	10,17±2,04	0,89	1,12
	III	46,42±6,24	55,89±9,24	50,89±7,46	9,47±5,30	0,91	1,1

Позначення: розходження достовірні * $p < 0,01$, ** $p < 0,001$, EP – ефективність роботи, СУ – стійкість уваги, ПС – психічна стійкість, ВП – впрацьованість.

Що мають різну успішність навчання, дозволили виявити, що такі показники, як стійкість уваги, впрацьованість, психічна стійкість у курсантів, що мають різну успішність, вірогідно не розрізняються як при проведенні первинного обстеження, так і при динамічному спостереженні.

Однак існує пряма залежність між показниками ефективності роботи й успішністю навчання. Так, у групи курсантів, що навчаються на "5", ефективність роботи вірогідно вище, ніж у груп випробуваних, які вчать на "4" ($p < 0,01$), "3-4-5" ($p < 0,001$), "3-4" ($p < 0,001$), "3" ($p < 0,001$).

А в групи курсантів, що вчать на "4-5", ефективність роботи вище, ніж у груп курсантів, що навчаються на "3-4-5", "3-4", "3" ($p < 0,01$). Динаміка розвитку даної якості дозволила виявити аналогічне співвідношення між показниками в курсантів різних груп навчання: у встигаючих на "5" EP вище, ніж у тих, хто навчається на "4" ($p < 0,01$), "3-4-5" ($p < 0,001$), "3-4" ($p < 0,01$).

Висновки:

1. Дослідження основних характеристик уваги показало, що курсанти всіх спеціальностей, незалежно від курсу, успішності навчання володіють гарною впрацьованістю, але зниженою психічною стійкістю.

2. Такі показники, як ефективність роботи та стійкість уваги в курсантів, що навчаються на технічних спеціальностях, вище, ніж у курсантів спеціальності „організація загальновійськового тилового забезпечення”, що підкреслюється більш вираженою значимістю даних характеристик довільної уваги, яка є професійно важливою якістю для фахівців, що працюють з озброєнням та технікою.

3. Відзначається варіативність у рівні та динаміки розвитку такого показника, як стійкість уваги в курсантів різних років навчання й спеціальностей, але існує тенденція, що стійкість уваги в курсантів старших курсів вище, ніж на початковій стадії навчання. Це можна пояснити особливостями процесу професійного навчання на будь-яких його етапах, де поступово ускладнюються форми та зміст навчально-професійної діяльності, що потребує розвитку необхідних професійно важливих якостей.

4. Виявлено пряму залежність між показниками ефективності роботи й успішністю навчання: чим краще вчать курсанти, тим вище в них показники ефективності роботи.

5. Використання методики “Таблиці Шульте” для оцінки функцій довільної уваги можна рекомендувати для проведення професійного психологічного відбору, в основному, на технічні спеціальності у вищій військовій навчальній закладі МВС України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альманах психологических тестов. – М.: “КСП”, 1996. – 400с.
2. Барко В.І. Професійний відбір кадрів до органів внутрішніх справ (психологічний аспект) / Національна академія внутрішніх справ України. — К.: Ніка-Центр, 2002. — 296с.
3. Приходько І.І. Оцінка та прогнозування ефективності професійного психологічного відбору курсантів різних спеціальностей вищого військового навчального закладу: Автореф. дис. канд. псих. наук: 19.00.09 / Харківський військовий університет. — Харків, 2000, - 19с.
4. Хміляр О.Ф. Психологічні особливості розвитку професійно важливих фізичних якостей особистості офіцера: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України. — К., 2004. — 18 с.

Надійшла 03.03.2006

Рецензент: кандидат психологічних наук, доцент І.І.Ліпатов
Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

ЗМІСТ

Соціальна філософія

<i>Данильян О.Г.</i> Специфіка формування правової культури в транзитивному суспільстві.....	3
<i>Дзьобань О.П., Романюк С.М.</i> Інформаційна безпека: деякі філософські аспекти аналізу.....	9
<i>Шефель С.В.</i> Особистість як творець екогармонійного соціуму.....	16
<i>Мануйлов Є.М., Панфілов О.Ю.</i> Історичний процес і війна (ретроспективний погляд).....	22
<i>Газнюк Л.М., Рибалка В.Г.</i> Кризогенні явища в освіті і ціннісні орієнтації молоді у суспільстві ризику.....	35
<i>Дзьобань О.П., Кальницький Е.А.</i> Політичний тероризм і політичний екстремізм: до проблеми розмежування понять.....	41
<i>Філін Г.І., Гавриш І.В.</i> Культура та національна ідентичність особистості.....	46
<i>Гриценко Н.В.</i> Концепція соціальної держави: витоки, становлення, сутність.....	60
<i>Біляев Т.О., Коваленко І.І.</i> Внутрішній світ людини: сутність та структура.....	65
<i>Колесніков М.П.</i> Глобалізація як чинник впливу на розвиток особистості.....	70
<i>Чернієнко В.О.</i> Ідеологія та ідентичність.....	79
<i>Борисенко С.О.</i> Ціннісні орієнтири сучасного українського суспільства: від псевдоцінної ілюзорності до загальнолюдської суті.....	90
<i>Науменко М.О.</i> Стратегічні аспекти забезпечення довгострокової прибутковості підприємства.....	96
<i>Калиновський Ю.Ю.</i> Роль та місце правосвідомості в процесі розбудови української держави.....	105
<i>Дані́л'ян Г.П.</i> Національна ідентичність в структурі ідентифікаційної моделі особистості і соціуму: природа і функції.....	110
<i>Савченко О.О.</i> Аксиологічне осмислення освітнього процесу.....	119
<i>Шапаренко Е.В.</i> Формування громадянськості в Україні в умовах трансформаційних змін в освіті.....	126

Психологія

<i>Михайлов Б.В., Зивзах М.В.</i> Розробка навчально-тренувального підвищення психологічної стійкості співробітників спеціальних підрозділів міліції МВС України в екстремальних ситуаціях.....	134
<i>Науменко Д.В., Осьодло В.І.</i> Динаміка військово-професійного самовизначення курсантів під впливом навчально-службової діяльності.....	138
<i>Приходько І.І.</i> Оцінка уваги в курсантів вищого військового навчального закладу МВС України при проведенні професійного психологічного відбору.....	145
<i>Сорока Н.А.</i> Психологічні умови формування комунікативних навичок у процесі вивчення іноземної мови як знакової системи.....	152

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПОВІТРЯНИХ СИЛ

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ,
ПСИХОЛОГІЯ

Випуск 2(26)

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Відповідальний за випуск Є.М. Мануйлов

Редактор Н.Й. Купер

Техн. редактор Семенова І.С.

Підписано до друку . 19.11.2006

Папір офсетний

Друк. арк. – 13,25

Зам. 2/192

Наклад 100 прим.

Коректор Гавриш І.В.

Формат 60x84/16

Друк ризограф

Обл.-вид. арк. – 12,75

Ціна договірна

Видавництво ХУПС. Свідоцтво ДК №2535 від 22.06.2006 р.

Надруковано у друкарні Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
61023, Харків-23, вул. Сумська, 77/79